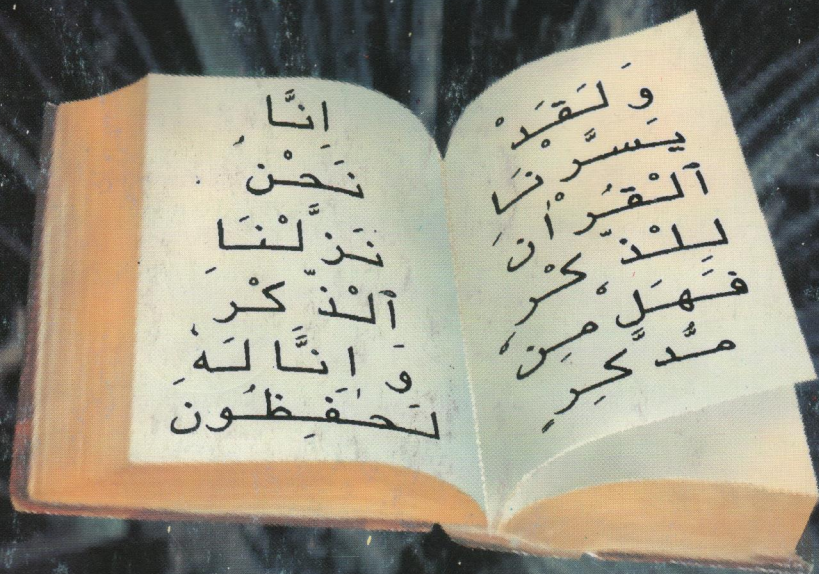

قَاعِدَةٌ
يُسِّرُنَا الْقُرْآنَ

Албатта, Биз Қуръонни тушуниш ва
эсда саклаб қолишни осонлаштирдик

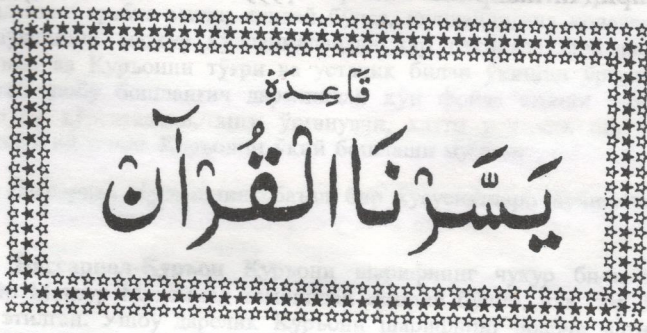
ҚОЪИДАИ
ЙАССАРНАЛ ҚУРЪОН

1999

ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS LTD

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ

Албатта, Биз Қуръонни тушуниш ва
эда сақлаб қолишни осонлаштирдик.

ҚОҒИДАИ ЙАССАРНАЛ ҚУРЪОН

Муаллиф:

Пийр Манзур Муҳаммад

«Қоидаи Йассарнал Куръон» илк бор 1904 йилда урду тилидаги қўлланмалари билан нашр қилинди. Шундан сўнг у яна бошқа тилларда ҳам жуда кўп марта босилди. Қўлингиздаги китобча эса «Қоидаи Йассарнал Куръон»нинг ўзбек тилида чиқарилган биринчи нашрдир.

Биринчи нашр

1999

1,000

Published by:
 Islam International Publication LTD.
 Islamabad,
 Sheephatch Lane, Tilford,
 Surrey GU10 2AQ, U.K.

Printed by:
 Raqeeem Press,
 Islamabad, U.K.

ISBN 5-7667-5371-3

© 1999 ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS LTD.

КИРИШ

Мусулмонларга маълуму аёндириким, Қуръони шарифдан таълим бериш ва уни ўрганиш кишини эзгулик сари етакловчи улуғ бир ишдир. Бу хусусда расулulloх саллalloху ʻалайхи ва саллам дебдурларки:

حَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

Қуръони шарифни ўрганган ва ундан таълим берган кишилар ораларингиздаги энг яхши инсонлардир.

Биз Қойдаи Йассарнал Қуръонни ўзбек тилига ўгирилган қўлланмалари билан биринчи марта нашр қилишдан бағоят хурсандмиз. Бироқ Қойданинг арабча матни қандай бўлса, шундайлигича қолаверади. Янги ўрганувчининг мазкур қўлланмалардан ҳар дақиқада фойдаланиб, арабча матни ва Қуръонни тўғри ва усталик билан ўқишни ўрганишга мўлжалланган ушбу бошланғич дарсликдан кўп фойда олиши мумкин. Тажриба шунини кўрсатадики, янги ўрганувчи, ҳатто у кичик бир бола бўлса ҳам олти ой ичида Қуръонни ўқий бошлаши мумкин.

Қойдаи Йассарнал Қуръоннинг баъзи бир хусусиятлари қуйидагилардир:

Қойдаи Йассарнал-Қуръон Қуръони шарифнинг чуқур билимдони Ҳазрат Пийр Манзур Муҳаммад томонидан ёзилган бўлиб, илк бор 1904 йилда чоп этилган. Ушбу дарслик Қуръони шарифнинг арабча матнини ўргатишда ва барча ёшдаги янги ўрганувчиларнинг уни ўқишни ўрганишларида катта фойда бера олишини исботлаб берди.

Қойдаи Йассарнал Қуръоннинг ҳар бир дарсида қўлланмалар берилган бўлиб, улардан ҳар дақиқада фойдаланилса, Қуръонни тўғри ва усталик билан ўқишда катта ёрдам беради.

Қойдаи Йассарнал Қуръон 40та дарс билан машқларни ўз ичига олган бўлиб, янги ўрганувчи уларнинг барчасини 6 ой муддат ичида ўзлаштириб олиши мумкин. Ҳамма дарслар содда бўлиб, тартиб батартиб жойлаштирилгандир.

Қойдаи Йассарнал Қуръон ўз ҳолича ўрганадиган китоб эмас. Ҳар бир дарсдаги кўрсатмалар ўқитувчининг раҳбарлиги учун берилган. Бироқ катта ёшдаги янги ўрганувчиларга агар аввал-бошда ўқитувчи томонидан бироз кўмак бўлса, ўқишни ўзлари давом эттиришларини кўзлаб, эслатмалар билан бирга тўғри ўқиш ва талаффуз қилишлари учун мисоллар ҳам берилди.

АРАБ АЛИФБОСИ ВА ҲАРФЛАРНИНГ НОМЛАРИ

(ўнгдан чапга қараб ёзилади ва ўқилади)

ح	ج	ث	ت	ب	ا
хо	жийм	со	то	бо	алиф
س	ز	ر	ذ	د	خ
сийн	зой	ро	зол	дол	хо
ع	ظ	ط	ض	ص	ش
ъайн	зо (изғи)	то (итқи)	зод	сод	шийн
م	ل	ك	ق	ف	غ
мийм	лом	коф	коф	фо	ғайн
ي	ء	ه	و	ن	
йо	хамза	ҳо (ҳойи ҳавваз)	вов	нун	

АРАБ АЛИФБОСИ ВА ҲАРФЛАРНИНГ ТОВУШЛАРИ

Араб алифбосида бир неча ўзбек тилига хос бўлмаган ёки бир бирига ўхшаган товушлар борки, уларни билиб олиши зарур. Мана ўша товушлар:

1	ث	Ҳарфи «тахт» сўзидаги «т»га ўхшаб ўқилади.
2	ث	Ҳарфи «мерос» сўзидаги «с»га ўхшаб ўқилади.
3	ح	Ҳарфи «хамд» сўзидаги «х»га ўхшаб ўқилади.
4	ز	Ҳарфи «зот» сўзидаги «з»га ўхшаб ўқилади.
5	ظ	Ҳарфи «замон» сўзидаги «з»га ўхшаб ўқилади.
6	س	Ҳарфи «сабаб» сўзидаги «с»га ўхшаб ўқилади.
7	س	Ҳарфи «сифат» сўзидаги «с»га ўхшаб ўқилади.
8	ز	Ҳарфи «арз» сўзидаги «з»га ўхшаб ўқилади.
9	ط	Ҳарфи «ток» сўзидаги «т»га ўхшаб ўқилади.
10	ظ	Ҳарфи «зулм» сўзидаги «з»га ўхшаб ўқилади.
11	ع	Ҳарфи «аъло» сўзидаги «ъ»га ўхшаб ўқилади.
12	ع	Ҳарфи «ғарб» сўзидаги «ғ»га ўхшаб ўқилади.
13	ق	Ҳарфи «қасос» сўзидаги «қ»га ўхшаб ўқилади.
14	ك	Ҳарфи «карим» сўзидаги «к»га ўхшаб ўқилади.
15	ه	Ҳарфи «илоҳ» сўзидаги «ҳ»га ўхшаб ўқилади.
16	ء	Ҳарфи «исройил» сўзидаги иккинчи «и»га ўхшаб ўқилади.

(Ўрганишни эндигина бошлаган боланинг биринчи дарсни ўзлаштириб олиши ниҳоятда зарур ва муҳимдир.)

тўхтаб қолса ёки хато қилиб қўйса, масалан, «то»ни «бо» деб ўқиса, унга икки нуқтанинг чизик устида эканини, шунинг учун бу ҳарфнинг «то» эканини уқдириш лозим. Шу тарзда у ҳарфнинг белгиси билан унинг номини боғлаш имконига эга бўлади. Бу ниҳоятда зарур ва муҳимдир. Бирок бошқа томондан ёш болани ўқитганда нуқталарга ва уларнинг қаерда жойлашганига эътибор бермаслик керак. У доимо равои ўқиши керак.

ا ا ب ا ب ا ب

*****

ب ت ا ت ب ت

ت ث ب ث ت ث ا

*****

ث ب ت ث ت ا ث ج

ج ا ج ت ج ث ج ب ج

*****

ح ج ح ح ث ح ج ح خ

خ ح خ ج خ ح خ ح ح

*****

ت ا ث خ د ح د د ح د

ج د ذ د ذ ب ذ خ ذ

*****

ر د ر ذ ر د ر خ ذ ر

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر

ز ر ز ر ز ذ ز د ز س

س ز س ر س س ث س ز ذ

*****

س ا ر س ج ز ت ح د ب ز

خ س ش ش س ش خ ش ذ

*****

ش ص س ص ص ش ص ا ش

ص ض ص ض ض ش ض ز ض

*****

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز

س ش ص ض ض ش ص ش ض

*****

ط ظ ط ت ط ظ ط ظ ض ظ

ص ط ظ ز ض ذ ظ ط س ط ش

*****

د ط ر ظ ع غ غ ع ع ط غ ظ

غ ض ع ص ع س غ ش ظ ص

*****

ط ع ح ع غ خ غ ج ع ص
 غ ض س ط ع ظ غ ف ف غ

*****

ف ع ف ف ص ف ط ف ض ا ر
 ف ب ف ت ف ث ش ز ف

*****

ق ق ف ق ذ ق ع ق ت ق
 د ظ ق غ ق ك ك ق ك ف

*****

ك ط ك ع ك ظ ك ق ك غ
 ك ف ع ق غ ص ق ض ا ك

*****

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س
 ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك

*****

ل ل م م ل م ك ل ق م
 ن ن ل ن م ن ق ن م ل

*****

ل م ن و م و ن و ك و
م و ة ة و ة ل ة ن ة م

*****

ة و ة ء ء م ء م ء و ء ة
ن ء ل ء م ء ي ي ء ي ء ن

*****

ي ة ي و ي م ء ك ل و ي
م ل ة ن ي و ل ي ن ء ء و

*****

ي ج ز س ء ع ح ث ش ة ط ن
ب م ي ت ق ف و ر ن ل ص
ل د غ خ ن ض ذ ي ظ ل ا ك ء

*****

Куйидаги уч сатрда арабча харфларнинг барчаси тартиб батартиб берилган. Уларни ўша тартибда батамом ўрганунга қадар қайта-қайта такрорлаб ёд олиш зарур. Кейинчалик бунинг фойдаси катта бўлади.

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر
ز س ش ص ض ط ظ ع غ
ف ق ك ل م ن و ء ي

3- Дарс

Бирикма ҳарфлар

Куйида берилган мисолларни бир бутун сўз деб ҳисобламаслик ва айрим-айрим бир ҳарф деб ўқимаслик керак. Ўқувчига ҳарфлар бири-бирига қўшилганда шаклларида бироз ўзгариш юз беришини укдириш лозим. Кўп ҳолларда қўшиб ёзилганда ҳарфнинг устки қисмигина қолади. Ўқувчига ҳарфлар «Ҳатти васл» (боғловчи чизик) деб аталувчи кичик чизик билан ўзаро боғланишини кўрсатиш зарур. У иккинчи дарсда бўлганидек, қўшиб ёзилган ҳарфларнинг ҳар қайсисини алоҳида-алоҳида ўқиши керак.

Мисол:- ج «жийм», «бо», деб ўқиш керак.

ج ج جب جت جث جل

جس جش جص جض جظ

*****

ح ح حب حت حخ حث حخت

حل حل حس حش حث حخت

*****

س س سب سل سن سص سظ

ش ش شط شث شص شظ

*****

ص ص صب صل صن ض ضن ضظ

ظ ظن ظل طو طو ظو ظن

*****

م من مط مظ مو مر مز طرظر

ف فز فر فوق قرقز قوقط

ع عو عر عز غ غث غص

*****

غق غق فوق حق حك مك فك

فم حم عم قم سط شظ ضب

*****

ل لم لظ لظ لظ لظ لظ لظ

جك خن خو سر شز صم مم

*****

عك غن فث قث لس لق لظ

سج مج مچ سخ شح جج حخ

*****

ي حي خي جي سي شي من مي لي

د فد ظد عد ذ عد ظظ ظن

*****

ضد غذي لذي مي مذ ه مه

فه له قه جد شه حذ عه طي

خض طس ضك ظش غض صت

غب قن ضظ قج فط ظخ عث

صذ ظي لم لك لل ك كم كو كر

كه كذ كه هذ هه هو هس

هش هه ت هة سه سه جة

حه خة هة تة هة هه هه

صر قق ضة هظ كه هج هش

ف فف قف خف كص طه ظه

كن كن كر كم كل حل لر لز

اجا سا حا شاش ما لم لو

خا لخ ها له لة عا لا كا كل

كل كا لا لل لد ضا لذ لا لا

كا لا ع ع ه غ هغ لغ
 كي صف غه قه هه كه مغ مف

*****

هذه ن صذ شه غه ظه هه
 مي غا له جغ حغ خه لك له

*****

Эгик ҳарфлар

Араб алифбосидаги бир неча ҳарфнинг бош қисми юқоридан пастга эгилиб чиққан бўлади. Бундай ҳарфлар бир-биридан нукталарнинг сони ва эгик ҳарфнинг усти ёки остида келгани билан фарқ қилади. Масалан, нукта эгик чизикнинг устида келса, ن «нун», остида келса, ب «бо» ҳарфи бўлади. Икки нукта юқорига қўйилса, ت «то», пастга қўйилса, ي «йо» бўлади. Эгикнинг юқорисига уч нукта ёзилса, ث «со» ҳарфига айланади. Қуйида эгик ҳарфлар бошқа ҳарфлар билан бирикиб келган. Ўқувчи ҳар бир ҳарфни олдинги машқдаги каби алоҳида-алоҳида ўқимоғи лозим.

نو بو نم بم نذ ند بذ
 يذ يد تذ ته تيز يه

*****

ته ته تر بر نر ير ثر
 ثب يت نث تث تل ثل ثن
 ثج ئي تي ئي ني بي يي
 بنبتثنتيئثبنثيئثيتئز

*****

قغ فق غغ عغ عغ

فَعَقَقْنَا فَعَقَقْنَا فَعَقَقْنَا

*****

فَبِعْتَنَّاكَ فَمِ كَهَلُ مَا لَكَ صِطَّةٌ

لِبَاءِ لَنَا لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ

حَلَمَ غَلَمَ عِلْمَ مَتِي قَتِي تَبِي فَلَا

*****

Харфларнинг сўз бошида, ўртасида ва охирида ёзилишига мисоллар.

بَهْرٌ لَبْرٌ جَلْبٌ هَعَا عَجَهْ غَحْسٌ

تَعْدٌ خَلَجٌ سَتَعٌ حَفْتٌ فَخَذٌ قَشَلٌ

شَقَتْ نَصَحٌ ضَخٌّ طَسَجٌ يَضُطُّ

صَطَفٌ كَطَشٌ مَنَقٌ نَمَصٌ ظِيمٌ

ئَكَّةٌ هُنَّ بَهَكٌ لَبِضٌ لَلُو نَتِي

*****

4- Дарс

.....

Харакатлар ва уларнинг ёзилиши:

- I) Фатха (забар) , чизикнинг устига қўйилган ҳаракатдир.
 II) Касра (зер) , чизикнинг остига қўйилган ҳаракатдир.
 III) Замма (пеш) , чизикнинг устига қўйилган ҳаракатдир.

5- Дарс

Бу дарсда ўқувчи касра ҳаракати кўйилганда ҳарфнинг қайси товушни ифода этишини ўрганadi. Касра ўзбек тилидаги «и» товуши сингари айтилади.

(Эслатма:- Касрага мисоллар, атайлаб, фатҳага мисоллардан олдинроқ берилган.)

ب нинг ўқилиши «би» ت нинг ўқилиши «ти» ل нинг ўқилиши «ли»дир. Мана энди куйидаги ҳарфлар ўзларининг асли номлари билан ўқилмайди. Илгаригидек ўқувчидан равон ўқишни талаб қилинади.

ب ت ث ح خ ر ز ف ي
 ه ج س ش م د ذ ق ل ك
 ص ض و ط ظ ن ع غ ء ا

6- Дарс

Бу дарсда фатҳа ҳаракати кўйилганда ҳарфнинг қайси товушни ифода этишини ўрганadi. Фатҳа ўзбек тилидаги «а» товушини билдиради.

Мисол:- ب «ба» деб ўқилади. ج «жа» деб ўқилади.

Эслатма:- Баъзи бир ҳарфларнинг номи билан ўқилиши бир хилдир.

Мисол:- ب , ت ва ҳоказо.

ب ت ث ح خ ر ز ف ي
 ه ج س ش م د ذ ق ل ك

ص ض و ط ظ ن ع غ ء آ
*****

7- Дарс

Бу дарсда ўқувчи замма ه ҳаракати қўйилганда ҳарфнинг қайси товушни ифода этишини ўрганadi. Замма ўзбек тилидаги «у» товушини билдиради.

Мисол:- ب «бу» деб ўқилади. ح «ху» деб ўқилади. و «ву» деб ўқилади.

ب ب ت ت ح ح ر ر ز ز ف ف ي ي
ه ه ج س ش م د ذ ق ل ك
ص ض و ط ظ ن ع غ ء آ

*****
5-6- ва 7- дарсларга оид машқлар

ب ب ب ب ب ب
*****

ت ت ت ت ت ت
*****

ث ث ث ث ث ث
*****

ح ح ح ح ح ح ح ح
*****

خ خ خ خ خ خ خ خ
ر ر ر ر ر ر ر ر

ز ز ز ز ز ه ه ه ه ه
*****

ف ف ف ف ف ي ي ي ي ي
*****

ي ي ي ي ي ج ج ج ج ج
*****

س س س س س م م م م م
*****

م م م م م ش ش ش ش ش
*****

ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ
*****

ل ل ل ل ل ل ل ل ل ل ل
*****

ق ق ق ق ق ك ك ك ك ك
*****

و و و و و و و و و و و
*****

غ غ غ غ غ آ آ آ آ آ
*****

ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط
*****

صُ صُ صُ صُ صُ صُ

صَ صَ صَ صَ صَ صَ

نَ نَ نَ نَ نَ نَ

*****
 Аввалги барча дарсларга оид машқлар

Мисол:- بِه «би-хи», деб ўқилади, جَا «жа-а», деб ўқилади,
 لِ «ли-йу», деб ўқилади.

بِهْ بَهْ بَهْ بَهْ بَهْ بَهْ

*****

بَهْ تَهْ تَهْ تَهْ تَهْ تَهْ

*****

فَهْ خَهْ خَهْ خَهْ خَهْ خَهْ

*****

ثَهْ ثَهْ ثَهْ ثَهْ ثَهْ ثَهْ

*****

يَهْ يَهْ يَهْ يَهْ يَهْ يَهْ

*****

جَاهْ جَاهْ جَاهْ جَاهْ جَاهْ جَاهْ

نَسْ نَسْ نَسْ نَسْ نَسْ نَسْ

*****

حَوْ حَوْ حَوْ حَوْ حَوْ حَوْ

صَقَّ صَقَّ صَقَّ صَقَّ صَقَّ

عَفَّ عَفَّ عَفَّ عَفَّ عَفَّ

*****

شَعَّ شَعَّ شَعَّ شَعَّ شَعَّ

هَمَّ هَمَّ هَمَّ هَمَّ هَمَّ

*****

كَمَّ كَمَّ كَمَّ كَمَّ كَمَّ

لَأَّ لَأَّ لَأَّ لَأَّ لَأَّ

*****

بَثَّ بَثَّ بَثَّ بَثَّ بَثَّ

شَثَّ شَثَّ شَثَّ شَثَّ شَثَّ

*****

قَضَّ قَضَّ قَضَّ قَضَّ قَضَّ

هَثَّ هَثَّ هَثَّ هَثَّ هَثَّ

*****

فِيَّ فِيَّ فِيَّ فِيَّ فِيَّ

رَأَّ رَأَّ رَأَّ رَأَّ رَأَّ

*****

أَب تِث جُح دَدَ حِس رَو شُم
زِه صُن وَّل فِط قُظ ضَع يَغ
*****

وَدَ مِزِ ذَا نِذُ نِا لَرَ تَأ يَأ
يَلِّ سِا لِسَ قَأ لُفِ آف لَكَ
*****

رُزُ زِرَ عَصَ غِرَ لَوُ كِطِ ظَأ
وَأُ يُقِ أَمَ قَأ لَادِ لِلْ لَأِ كِلِ
*****

فَعَلَ فِعِلِ فَعُلُ فَعَلُ فَعِلِ فُعَلُ
فَتَحَ خَلَقَ نَصَرَ كَتَبَ بَلَغَ كَشَفَ
*****

إِبِلِ بِلِزِ سِلِمِ صُحُفُ رُسُلُ عُمُرُ
سَمِعَ جَمِعَ مَعَكَ إِرَمَ نَفَخَ سَجَدَ
*****

تَجِدُ وَجَدَ نُبِذَ مَلَأَ يَهَبُ نَزَلَ
مَيْذُ بَكَّةُ عَرَضَ بَلَدِ أَمَرَ حَمِدَ
*****

مَكَتَ حَمَةً بَطَلَ مِنْهُ نَمَةٌ نَمِرٌ
سَنَةٌ قُتِلَ نَعِدُ ثُلُثٌ بَشْرٌ بَصْرٌ

*****

نَدَرَ سَكَنَ تَسَقَ شَفِقَ خِرَّةٌ وَادٍ
قَلَمٌ مَلَأَ يَلَأُ يَكَأُ نِكَا كِلَا كِلِيلٌ

*****

صَهَدَ عَهْدَ لَهَبٌ نَبَأُ سَبَأُ لَيْثٌ
حَلَبٌ قِنَا لَعِبَ لَتَا لِشَأُ وَهَبٌ

*****

حَشِي رَضِيَ سَالَ رَجَمَ ذَكَرَ نَظَرَ
بَرَقَ حَطَبٌ عَبَسَ سَطِحَ مَلِكٌ صَلَحَ

*****

أَب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ض

ص ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي

إ ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص

ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي

أ ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص

ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ء ي

*****

8- Дарс

Бу жазм   белгисидир. Ўқувчидан қуйидаги машқда берилган ушбу белгини аниқлаб олишни талаб қилинади.

*****

9- Дарс

Ўқувчи ҳарфларнинг фатҳа, касра ёки замма билан қандай ўқилишини ўрганганидан кейин, жазм   белгиси ҳарфнинг устига қўйилганда, ўша ҳарф қандай ўқилишини ўрғанади. Жазм белгиси қўйилган ҳарф унли товушсиз айтилади. Жазм аввало фатҳа билан берилади.

Мисол:-   «аб», деб ўқилади.   «жад», деб ўқилади ва ҳоказо.

أَب لَب سَب

خَب أَب لَب سَب خَب

*****

شَب دَب طَب لَم سَم

شَم دَم دَم عَم عَد قَد

*****

جَد جَن تَن ظَن حَن حَج

فَجَجَّ مَجَّ مَوَّ ثَوَّ ثَوَّ

*****

بَثَّ بَدَّ مَدَّ تَدَّ كَلَّ كَرَّ

بَرَّ نَرَّ جَرَّ جَثَّ حَثَّ مَثَّ

*****

مَهَّ سَهَّ بَهَّ تَهَّ تَثَّ هَثَّ

قَثَّ فَثَّ سَخَّ شَخَّ شَخَّ

*****

طَخَّ ضَخَّ لَخَّ لَخَّ كَخَّ عَخَّ

غَخَّ عَطَّ عَطَّ بَطَّ بَغَّ فَغَّ نَغَّ

*****

نَغَّ بَغَّ ظَغَّ ظَكَّ سَكَّ شَكَّ

شَفَّ صَفَّ مَفَّ مَفَّ جَفَّ حَفَّ

*****

حَصَّ خَصَّ خَزَّ أَزَّ رَزَّ لَزَّ دَزَّ

دَزَّ قَدَّ يَدَّ يَشَّ هَشَّ هَسَّ

*****

سَسَّ سَدَّ خَزَّ كَرَّ كَرَّ

جَبَّ جَثَّ جَثَّ حَجَّ حَجَّ حَجَّ

حَدَّ حَدَّ حَدَّ حَزَّ حَزَّ حَزَّ

*****

بَشَّ بَصَّ تَصَّ تَصَّ تَطَّ تَطَّ

تَعَّ تَعَّ ثَفَّ ثَفَّ ثَقَّ ثَقَّ

*****

سَلَّ سَمَّ شَمَّ شَنَّ شَنَّ شَنَّ

شَبَّ صَبَّ أَبَّ نَبَّ نَلَّ نَمَّ

*****

زَنَّ وَنَّ رَنَّ رَلَّ رَلَّ وَرَّ وَرَّ

زَدَّ أَمَّ دَعَّ دَعَّ أَزَّ أَزَّ

*****

رَبَّ حَوَّ حَطَّ كَفَّ قَدَّ لَبَّ سَرَّ

دَمَّ صَفَّ كَلَّ قَطَّ شَقَّ دَسَّ تَكَ

*****

شَرَبَتْ . أَذَرَكَ . شَلَعَمُ

بَرَّتَن . صَدَّلَ . مَحَمَل . مَلَمَل

*****

أَطْلَسَ . سَرَّكْسَ . بَنَدَارَ . مَنَتَّرَ .
صَفَدَارَ . جَعْفَرَ . دَفَتَرَ . دَعَوْتُ

*****

مَنْجَنَ . مَرَّهَمَ . سَرَجَنَ . لَنَدَانَ
دَرَجَنَ . كَمَبَلَ . خَلَقْتَ . أَفَسَّرَ

*****

Энди жазм — белгиси бор ҳарф касралди — ва заммали — ҳарф-лардан касийн келишига машқлар.

أَبَ . إِبَ . أَبَ . سُبَ . سُبَ . سِبَ

*****

جَبَ . جِبَ . جُبَ . خَتَ . خُتَ . خِثَ

*****

مَدَ . مِدَ . مَدَ . كُنَ . كِنَ . مِّنَ

مَنَ . مِّنَ . سُنَ . سِنَ . سَدَ . سَادَ

*****

حُدَ . حُرَ . حِرَ . حِلَ . بِلَ . بُرَ

تُرَ . تَمَ . قَمَ . قَمَ . هَمَ . هَجَ . هَجَ

*****

طَبَ . طِبَ . ضَدَ . ضَفَ . هَفَ . هُدَ

هُم قَدْ عَدَّ سَجَّ غُرَّ قَدْ نَعَّ
تَهْ يَثْ طَعَّ كَنْ طَعَّ زَكْ صَفَّ

*****

ضَحَّ إِشْ وَثْ حُبْ ثُطْ دُسْ حِطْ
ذُقْ بُرْ أَمْ تُدْ نَدْ رِشْ خُدْ

*****

مَهْ لُصْ يَرْ نِصْ شَرْ حَرْ يَمْ
أَخْ دَمْ ذَهْ وَهْ رَجْ وَنْ فِشْ

*****

كَشِمِشْ . سَرْدَةٌ . بُرْقَعٌ . بُلْبُلٌ
هُدْهُدٌ . تَلِيْزٌ . مَشْرِقٌ . مَعْرِبٌ

*****

مَنْزِلٌ . شَبْنَمٌ . خَنْدَقٌ . آئِجَنٌ
مُشَكِلٌ . كُرْتَةٌ . قَسَمَتْ . تَكِيَهٌ

*****

دَرَزَنٌ . كَثْرَنٌ . خَدَمَتْ . مَسْجِدٌ
قَبْلَةٌ . بِسْتَرٌ . نِشْتَرٌ . حِكْمَتْ

*****

جَهْلُمْ . سَثَلِج . رُهُتَكَ . شُكْرَم

رُسْتَم . سُرْمَه . مَجْلِس . مُمَكِن

*****

فُرَصَتْ . مَحْنَتْ . حَضْرَتْ . بِهْتَر

جَبْ تَكَ . هَمْ سَب . بَسْ كَر . رُحَصَتْ

*****

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

مَدَّ مَدَّ بِنِ بِنِ تُمُ تُمُ وَهُ

وَهُ يَهُ يَهُ جِلْ جِلْ لَتْ لَتْ

سُبْ سُبْ لِمَ حَدَّ فَعَّ مَعَّ كَلِ

كُلْ تَن تَن شَبْ لَتْ تِلْ يِن

بِمَ سَقُ مِمَّ لَأْ لَأْ إِلا إِلا

*****

لَقَدْ لَقَدْ قَلَمَ كَرَمَ عَجَب

حَسَدَ حَسَدَ حَسَدَ حَسَدَ بَدَن

*****

بَدَن بَدَن بَدَن خَبَر خَبَر

خَبْرٌ وَزُنٌ وَزُنٌ وَزُنٌ جَفْنٌ جَفْنٌ

*****

حَمْدٌ نَعْبٌ بَعْدُ سَرْدٌ سَرْدٌ
سَرْدٌ قَدَمٌ قَدَمٌ قَدَمٌ مُسْتٌ

*****

إِهْدِ إِثْمَ عِلْمٍ أَدْعُ رِزْقُ
مُلْكٌ فَهْمٌ نَحْنُ لِمَنْ سَمِعِ

*****

يَلِدُ أَرْضٍ تَخْفُ يَكْذِبُ لَهُمُ
عَجَلٌ بِهِمُ يُفْسِدُ أَظْلَمُ رِزْقُ

*****

حَجَبٌ خَتَمٌ سَبَعٌ حُرْمٌ نَسْتُ
فَتِحَ عَبْدٍ فَقُلْ شَيْءٌ تَفَعُ
فَهِيَ بَعْضُ قَسَتْ رَيْحَ حَرِثٌ فَرِدُ

*****

أَخْرَجَ أَنْذَرَ تُنْذِرُ أَنْفَسَ
مِنْهُمْ فَعَلْنَ خَرَجْنَ جَعَلْتَ

*****

أَظْلَمَ أَسْكُنَ أَنْتُمْ مَعَكُمْ
يَحْسَبُ أَنْزَلَ يُرْسِلُ سَمِعْتُ

*****

الْحَمْدُ . أَنْعَمْتَ . سَمِعْتَهُمْ . عَلِمْتُمْ

فَأَخْرَجَ . لِتَفْتَرِي . ظَلَمْتُمْ . أَخْرَقْتَ

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ . سَنُقْرِئُكَ

*****

10- Дарс

.....

Араб алифбосида учта тўлик унли ҳарф бор. Мана улар:

«алиф», و «во» ва ي «йо», қолганлари ундош ҳарфлардир. Агар ундош ҳарфнинг   ,   ,   , белгилари бўлиб, ундан кейин белгисиз ёки жазмли унли ҳарф келса, ундош ҳарф юмшоқ ва чўзик товушни ифода қилади.

Мисол:- **بَا** «бо», («о»ни талаффуз қилганда, оҳанг баландга кўтарилади) деб ўқилади, **بُو** «буу», деб ўқилади **بِي** «бий», деб ўқилади («ий» товуши чўзик талаффуз қилинади).

بَ بَا تَا ثَا جَا حَا خَا دَا ذَا

بُو تُو ثُو جُو حُو خُو دُو ذُو رُو

بِي تِي ثِي جِي حِي خِي دِي ذِي

*****

بَا بُو بِي تَا تِي تُو ثَا ثِي ثُو جَا جِي جُو حَا حِي حُو خَا خِي خُو

جُو جَا جِي جِي حَا حُو حُو خِي خَا

*****

دَا دُو دِي دِي ذَا ذُو ذُو رِي رَا
زَا زُو زِي زِي سَا سُو سُو شَا شِي

*****

صِي صُو صَا صَا ضِي ضُو ضُو طِي طَا
ظَا ظُو ظِي عِي عُو عَا عَا غُو غِي

*****

فِي فَا فُو فُو قَا قِي كِي كُو كُو
لِي لَا مَا مُو مِي نِي نُو نَا وَا وُو
وِي هِي هَا هُو هُو ءَا ءَا يِي يِي يَا يُو

*****

أُو بُو تُو تُو آِي بِي تِي تِي جِي
حِي حُو حُو خِي دِي دُو دُو دِي دِي رِي

*****

رُو رَا رُو رِي زِي زِي زَا زُو زُو
سُو سُو سَا سِي سِي فِي فَا فُو فِي فُو

لَوْ لَا لَيْ لِي لَوْ جَوِّي جَوِّي جَا
هَي هَوَّ عَوِّي عَي غَوَّ كَوِّي مَي مَوَّ

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

دَا دَا . دَا دِي . نَانَا . نَانِي . جَالَا . جَالِي
بَا لَا . بَالِي . كَالَا . كَالِي . جُوَّتَا . جُوَّتِي

*****

نَالِي . حَالِي . خَالُو . تَائِي . دَائِي . مَائِي
بَا جِي . لَائِي . بُورَا . مُورِي . رَائِي . نَائِي

*****

خَا كِي . رُوِّي . شَادِي . سُوِّي . بُوْنَا . دُوْنَا
بِيُوِّي . شِيْشِي . مَيْلِي . مَيْنَا . كَثِيْرِي

*****

Фатха алифга ўхшаб чўзик говушни ифода қилмайди.

Мисол:- أَبَا «або», (обо эмас) قَالَ «қола», (қоло эмас) деб ўқилади.

أَبَا . قَالَ . آلَا . زَادَ . كَمَا . طَالَ . إِذَا
جَادَ . بَالَ . بَلَا . كَانَ . فَمَا . يَكَا . دَارَ

*****

سَوْفَ . نُوحُ . حَوْلَ . دُونَ . فَوْزَ

أَوْتٌ . آيْنٌ . قَيْدٌ . بَيْنٌ . فِيهِ
 كَيْفٌ . ضَيْفٌ . قَوْمٌ . رَيْبٌ . فَوْقٌ

*****

دَيْنٌ . رِيحٌ . رُوْحٌ . حَالٌ . غَيْبٌ
 حَيْثُ . يَيْنٌ . يَيْنٌ . فَدُوٌّ . بَنُوٌّ . عَلِيٌّ
 مُهًا . لَفِيٌّ . يَقُوٌّ . عِشَاءٌ . سَعُوٌّ . تَقِيٌّ

*****

Куйида урдуча сўзлар берилади. Бирок ўқиш коидалари арабча сўзларни ўқигандаги сингари бўлади.

مُرْعَا . مُرْعِيٌّ . حَلْوَا . بَرْفِيٌّ . جَا مَن
 فَرْبِيٌّ . كِشْتِيٌّ . كِشْتِيٌّ . تَيْتَرٌ . كَيْكِرٌ

*****

إِمْلِيٌّ . هَلْدِيٌّ . صُوْرَتٌ . مُوْرَتٌ . تِنْكَا
 مَنْكَا . زَيْنَبٌ . دِهْلِيٌّ . گَا جَلٌ . عَوْرَتٌ

*****

نَمَكٌ . دَهِيٌّ . دَرِيٌّ . تَوَا . هَوَا . بِلَا
 سَلَا . آدَبٌ . كَمَرٌ . جَلَنٌ . دَوَا . بَغْلٌ

*****

هِرَن . بَكْرِي . سَبْزِي . بَارِش . نَاخَن
 قَلْفِي . نُوَكْر . كَرْسِي . سَوَارِي . تَزْكَارِي
 خَرْبُوَزَه . فَالْوَدَه . خُمَانِي . مُمَانِي
 اَمْرَثَسَر . بِنَارَش . دَرِيَا . سَمَنْدَر
 *****

غُد نَكْر . بَاهَرْجَا . حَجَامَت كَرَا .
 كَهَانِي سُن . مَلَائِي لَا . قَلَمَبَنَا . سَبَق
 سَنَا . سُوَرْج نِكَلَا . سُسْتِي مَت كَر
 جَلْدِي جَا . يَه خَبَرْ غَلَط هِي مُنْشِي
 چِي كَل جَانَا . گَاغْد مَت كَتَر . گَبُوَتَر
 دُم هِلَا رَهَا هِي . وَه دَس بَرَش گَا هِي
 خُدَا سَب گَا مَالِك هِي وَ هِي هَمَارَا
 رَارِق هِي . اَب تُوْدَعَا كَر . يَارَب هَمَارِي
 مَدَد كَر . رَحْمَت خُدَا نازل شُد . قَلَم رَا
 وَضُوَكْر مَسْجِد جَا . مَا مَا سَالَن كِي رَاگَابِي

لَا يُنِي . هَزَّكَارَهُ خَطُّ لَا يَا . يَهُ دَسْتَانَهُ
 سُوِّي هِي يَا أُوْنِي . مِضْرِي كَا شَرْبَث
 بِنَا . دَا مَن تَرَمَت كُر . صَابِن مَلَكُر
 نَهَا . وَبِي أَحْمَدُ بَهَادُر هِي . أُس كَا قَد
 بَهْت لَمْبَا هِي . يَهُ تَخْتِي كَيْسِي هَلِكِي هِي .
 إِس رَضَائِي كِي سِلَائِي عُمْدَه هِي . كَمْرِي
 كَا شَتْرَاوَدَا هِي . صَدْرِي كَا أَبْرَه قَرْمِزِي
 هِي . مَدَارِي مُزِي بَجَارَهَا هِي . مَعْرِب
 كِي طَرَف بَادَل بَرَس رَهَا هِي . جَنُورِي
 كَا مَهِينَه هِي سَزُوي بَهْت هِي . سَارِي
 جَمَاعَت حَاضِر هِي . يَهُ عَرَبِي كَا
 قَاعِدَه هِي . عِبَارَت اَزْدُو كِي هِي آهَا هَا .

*****

قُلُوبُ . نَسُوهُ . اَعُوذُ . يَقُولُ

يُؤَسِّفُ + أُؤْتِي + أُؤْتِي + نُخْفِي
 أَمَلِي + تَجْرِي + بَيْنِي + يَكُونُ
 تَفُورُ + فَرَاغُ + مَكَانَ + يَدَايِهِ
 صُدُورِ + تَهْوِي + إِلَيْكَ + أُؤْحِي

*****

تَبْتَغِي + بَيْنَكُمْ + عَلَيْهِمْ + لِيُضِيعَ
 أَبْوَاهُ + نُوحِيهِ + زَوْجَيْنِ + تَبْعَنِي
 نُورُهُمْ + يَلُودُونَ + مَوْعُودِ + تَدْعُونَ

*****

مَغْضُوبٍ + تَحْيُونَ + سَمِعْنَا + فِرْعَوْنَ
 صَائِحُونَ + رَازِقِينَ + فَسَيُغْضَوْنَ

*****

يَسْتَوْفُونَ + تَرَوْنَهُمْ + يُفْسِدُونَ
 لِلْخُرُوجِ + يَهْجَعُونَ + أَثَخْنْتُمُوهُمْ
 حُسْنَيْنِ + يَمِينًا + أَفْعَيْنَا + تَسَدُّ
 يَسْتَمُونَ - رُؤُوسَ - مُسْتَهْزِئُونَ

يُؤَدُّ . يَسْتَعْجِلُونَكَ . يَسْؤُمُونَكَ
 مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ . سَتَجِدُنِي

*****

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ . قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكَ
 هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ . فَمَا فَوْقَهَا
 وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْهَوْنَ عَنْهُ . بَيْنَنَا

10- Дарсинг давоми

بَاءَ تَاءَ سَاءَ وَآءٍ بِءٍ جَاءَ شَاءَ ثَاءَ رُءٍ

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

بَاءَ يَا يَا جَاءَ فَا فَا سَاءَ
 يَأْتِيهِ . يَأْذَنُ . تَأْتُونِي . تَأْوِيْدُ . جِئْنَا

*****

بَارِئِكُمْ . أَخَذْنَا . قَرَأْتَ . اِمْتَلَأْتِ
 بِئْسَ . اءَاقَرَرْتُمْ . يَأْفِكُونَ . وَاْمُرُ
 رُءْيَاكَ . وَاْتُوْنِي . يَاْمُرُ . تَزْدَادُوْنَ

*****

Эслатма:- Сўз охирида келган ундошнинг тўхташда ўқилиши қондаси кейинроқ берилади. Хозир эса, унинг тўхташда ўқилиш қондасига амал қилмай турилади.

قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ
 إِنَّ أَحْسَنَ لَكُمْ أَحْسَنَكُمْ لَا نَفْسَكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ
 فَلَهَا . بَلْغَا مَجْمَعٍ بَيْنَهُمَا نِسِيَا حُوتَهُمَا .
 قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَ فِيهَا تَمُوتُونَ وَ مِنْهَا
 تُخْرَجُونَ . هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ .
 وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ . يَعْلَمُ
 مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ . يَعْتَذِرُونَ
 إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ . لِمَ تَعْبُدُونَ مَا لَا
 يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ . وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ
 *****
 وَ أَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ . وَ
 إِنَّ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ
 وَلَا تُظْلَمُونَ . فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ
 تَخْتَلِفُونَ . الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ .
 وَ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُثْفِقُونَ . قَالَ كَمَا لَبِثْتَ

وَأَرْنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبَّ عَلَيْنَا . وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ
 إِذْ يَخْتَصِمُونَ . بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ .
 وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي . لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ .
 لَكُمْ دِينُكُمْ وَرَبِّي دِينٌ . وَهُوَ مَعَكُمْ أَيَّنَمَا كُنْتُمْ .

2- ва 3- Дарсларнинг давоми

Қуйидаги мисолларда баъзи бир ҳарфларнинг айрим ёки қўшиб
 ёзилгандаги шакллари берилган.

۱ - د ر س گ ز ک س م - د م د م د
 س د . ذ م د م ط د . م م م ل م ل م
 ع م س م . ک ک ک ت ت ک ت ک . ل ج
 ل ج ف ح ف ح س ح س ح ج ح د . ب ج ب ج ب م ا
 ت م . ف ه م ف ه م س ه م س ه م . ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي

*****

11- Дарс

Жуфт ҳаракат (танвийн)

۴ ۴ ۴ ۴ ۴ ۴ ۴
 ۴ ۴ ۴ ۴ ۴ ۴ ۴

*****

12- Дарс

Куйида уч турли жуфт ҳаракатлар берилган:

Жуфт фатҳа $\underline{\text{ـ}}$, жуфт касра $\underline{\text{ـِ}}$ ва жуфт замма $\underline{\text{ـُ}}$.

Ўқувчига бу белгиларни ўзлаштириб олиш кераклиги уқдирилади:

Бу учала белгининг $\underline{\text{ـ}}$, $\underline{\text{ـِ}}$, $\underline{\text{ـُ}}$ умумий номи «танвийн»дир. Агар ушбу танвийннинг биронтаси ҳарфнинг устига кўйилса, (жазм билан) деб ўкилади.

Мисол:-

ـ
ـِ
ـُ

«дан»
«дун»
«дин»

دَن
دُن
دِن

Билан баробардир.
Билан баробардир.
Билан баробардир.

Куйидаги мисолларни 9- дарсада ўқиганингиздек ўкинг.

دَن دٌ . دِن دِ . دُن دُ . تَن تٌ .
تِن تِ . تَن تِ . دٌ دِ . دٌ دِ .
تٌ تِ . قٌ قِ . رٌ رِ . زٌ زِ .
پٌ پِ . مٌ مِ . لٌ لِ . فٌ فِ . يٌ يِ .

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

عَادٍ . عِشَاوَةٌ . جَهْرَةٌ . عَمِيٌّ . رَأُوفٌ .
كَلَمَةٍ . سَوْءٌ . بَاسِطٌ . عَلِيمٌ . بِيْئَرٌ . شِقَاقِ
سَمِيْعٌ . قَرِيْبٌ . فَضِيْلٌ . شَهَادَةٌ . شَأْنِ
فَاكِهَةٍ . بَعْضٌ . قَعِيْدٌ . نُسْكٌ . بِتَابِعِ

13- Дарс

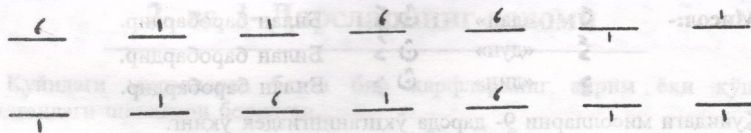
Тик ва ағдарма ҳаракатлар

Тик ва ағдарма ҳаракатлар учтадир:

Тик фатҳа $\frac{1}{\text{—}}$.

Тик касра $\frac{\text{—}}{1}$ ва ағдарма замма $\frac{6}{\text{—}}$.

Ўқувчи қуйидаги мисоллардан бу ҳаракатларни аниқлашни ўрганади.

*****

14- Дарс

Тик фатҳа $\frac{1}{\text{—}}$, фатҳа ва белгисиз «алиф» билан баробардир.

Мисол:- تَا «то»га баробардир. يَا «йо»га баробардир.
«Йо»ни талаффуз қилганда оҳанг баландга кўтарилади.

تَا تَا مَا ذُ وَا ذَا قُ نُ ضَا
ذُعَا زُ خُ خِي غُ طَا ءُ

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

أَدَمَ . أَمَّنَ . مَلِكٌ . مَارِبٌ . كَتَبَ . سَمَوَاتٍ
هَذَا . أَلْتَنَ . قَدْ . رَزَقْنَاهُمْ . صِدْقَيْنِ
أَيْتُنَا . أَذْنِهِمْ . لِلْكَافِرِينَ . سُبْحَانَكَ
كَلِمَةٍ . خَلِدُونَ . يَبْنِي . قُنْتِ . غَوِيْنَ
لِيُؤَلِّفَ . لَا يُؤَلِّفُ قَرِيْشٍ . خَطِيْكُمْ . عِيَادٍ

*****

17- Дарс

Мана бу икки белги   ва   мадда деб аталади.

Ўқувчига куйидаги мисоллардан «мадда» белгиларини аниқлаш буюрилади.

*****

18- Дарс

Мадда   ёки   қайси харфнинг устига қуйилган бўлса, ўша харф анча чўзиб ўқилади.

Мисол:-   «хуу...» деб ўқилади.   «лооо...» деб ўқилади.

يٰۤاَيُّهَا سَيِّدَةُ نَبِيِّنَا رَا
يٰۤاَيُّهَا سَيِّدَةُ نَبِيِّنَا رَا

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

اَلَا سَوَاءٌ . اَهْلَةٌ . يَسْتَحْيٰ . بِهَا اَوْ دَيْنٍ
يَادُمْ . لَهٗ اِخْوَةٌ . لَيْسَ . بِنَبِيِّ اِسْرَاءَ يَل
هَانْتُمْ . يَا بَلِيْسُ . اَتَيْنَا اَل . فِي اَوْ لَادِكُمْ
وَرِثَةٌ اَبَوَاهُ . نِسَاءٌ . سَرِيْحَتٍ . بَطَائِنُهَا

*****

19- Дарс

Белгисиз харфлар

Хеч қандай белгиси бўлмаган харфлар белгисиз харфлар дейилади.

Белгисиз ҳарф ёзилса-да, бироқ ўқилмайди. (Аммо ўқиладигани ҳам бор. Белгисиз алифдан олдин келган ҳарф устида фатҳа бўлса ва ундан кейин жазм қўйилмаган бўлса, алиф ўқилади. У 10- дарсда ўқилганидек ўқилади).

Эслатма:- Агар «йо»ҳарфи икки нуқтасиз ёзилган бўлса ўқилмайди.

Мисол:- قَاد «фад» فَدُ билан баробардир. Алиф ўқилмайди.

رِبُوا «рибо» رَبُ билан баробардир. Охирги иккита ҳарф ўқилмайди.

وُن «ун» وُن билан баробардир. «Вов» ўқилмайди.

Куйида йирик ҳарфлар билан мисоллар келтирилиб, майда ҳарфлар билан уларга тенг бўладиган шакллари берилгандир.

قَا قَاد . لَا لَاف . فَا فَاث . وَال . ذُوَال

قَا قَاد . لَا لَاف . فَا فَاث . وَال . ذُوَال

يَا يَان . قَا قَا . لِي . ذِي . شَايِي . جَايِي . وُ

يَا يَان . قَا قَا . لِي . ذِي . شَايِي . جَايِي . وُ

وَا . تُو . ذِي . وُن . وُن . رِبُوا . مُوَا

وَا . تُو . ذِي . وُن . وُن . رِبُوا . مُوَا

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

قَادُ لَنَا . فَائِثَن . فَائِثَجَرَتْ . بِالْآخِرَةِ

رِزْقًا . عَلِي . مَتِي . بَلِي . هُدَاي . رَعْدًا . أَبِي

شَيْئًا . لِشَايِي . يَأْيَسُس . وَجَايِي . أَوْي

Эслатма:- Агар жазм сатрдаги биринчи белги бўлса, у олдинги сатрдаги охирги сўзнинг сўнги ҳарфини ўзига боғлайди, яъни кўшиб ўқилади.

يَذَرُوكُمْ . وَالْفُؤَادَ . سُؤَالَ . تُؤْمِنُونَ
 يَقُولُ لِمَ تُوذُّونَنِي . ذِي أَوْثَمٍ . خَلَقَ
 الْإِنْسَانَ . أَوْلَيْكَ . مِائَةً . ذُو الْقُضَلِ
 الْعَظِيمِ . تَهْوَى الْأَنْفُسُ . بَرَاءُ وَإِ مِنْكُمْ
 أَوْ نُزِلَ . إِيْتَاءً . يَسْتَهْزِئُ . صَلَوَةٌ
 بَعْرِيذٍ ذِي انْتِقَامٍ . كَانُوا . فِي الْأَرْضِ
 زَخْوَةً . فَأَوَّا . وَاعْلَمُوا . لَا إِلَى هَؤُلَاءِ

*****

20- Дарс

.....

د ёки د эгки белгиси ҳам ўқилмаслиги мумкин. Агар унинг устида ҳеч қандай белги ёки нуқта бўлмаса, ўқилмайди.

Мисол:- نَرِكَ «нарока» билан баробардир.

نَرِكَ . أَرِيئِي . مِتْكِيلَ . نَجْوَاهُمْ . أَتْمَهَا
 بِأَيْدِي . مَثْوَاهُ . مَاؤُهُمْ . أَرْدَاكُمْ
 هَذَبْنِي . مَوْلَانَا . أَثْقَكُم . هَوَاهُ

Эслатма:- Сўз охирида келган ундошнинг тўхташда ўқилиш қоидаси кейинроқ берилади, ҳозирча эса, унинг тўхташда ўқилиши қоида сига амал қилинмай турилади.

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ

فِرْعَوْنَ وَآنْتُمْ تَنْظُرُونَ . وَ لَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ
 اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ . وَلَيْسَ مَا
 شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ . وَقَالَتْ
 أُولَهُمْ لِأَخْرُسِهِمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ
 فَضْلٍ فذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ .
 قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي
 عُسْرًا . خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ
 الْجَاهِلِينَ . وَ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ
 فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ . وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ
 فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ
 وَيَذَرَكَ وَالْهَتَكَ . وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ
 وَيَسْمَأْ أَقْلِي وَ غِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ .
 لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا .
 قَالُوا أَصْغَاتُ أَخْلَامٍ . وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَخْلَامِ
 بِعِلْمَيْنِ . إِذْ هَبُوا بِقُوَيْصِي هَذَا فَالْقُوَّةُ عَلَى وَجْهِ
 أَبِي يَأْتِ بِصِيرًا . وَ أَتُوْنِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ . وَ
 لَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا
 الْمُسْتَأْخِرِينَ . وَ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ

بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلْمًا قَالِ سَلْمٌ فَمَا لَيْتَ أَنْ جَاءَ
 بِعَجَلٍ حَنِيفٍ . إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَ
 أَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا .
 وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا
 بَيْنَهُمَا . هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

*****

21- Дарс

Шадда (ташдийд)

Бу س шадда ёки ташдийд белгисидир. Ўқувчига қуйидаги мисоллардан шаддани аниқлаш буюрилади:

س س س س س س س
 س س س س س س س

*****

22- Дарс

Шадда س аслида ҳарфнинг кўшалок эканини билдириб, шиддат билан ўқилади.

Мисол:- س «абба» س билан баробардир, аб-ба эмас. س
 «ҳилли» س билан ва س «аффу» س билан баробардир.

Қуйидаги мисолларнинг ҳаммаси шаддага ургу берган ҳолда ўқилади.

أَبَ أَبَ أَبَ جَبَ جَبَ دَبَ سَبَ شَبَ
 إِبَ إِبَ إِبَ حِبَ حِبَ هِبَ سِبَ شِبَ
 أُبَ أُبَ أُبَ جُبَ جُبَ دُبَ سُبَ شُبَ

*****

أَبَ إِبْ أُبْ جُبْ جَبْ جِبْ سِبْ
 سُبْ سَبْ دَبْ دُبْ دِبْ شِبْ شَبْ
 أَبْ جَبْ دَبْ سَبْ جِبْ دِبْ
 إِبْ جِبْ دِبْ دِبْ جِبْ سِبْ سِبْ
 جِبْ دِبْ أَبْ شِبْ شِبْ شِبْ شَبْ

مَدَّ مَدَّ مَدَّ مَدَّ مَدَّ
 جَسَّ جَسَّ جَسَّ جَسَّ جَسَّ
 هَنَّ هَنَّ هَنَّ هَنَّ هَنَّ

جَلَّ ظَنَّ عَلَّ أَنْ سَبَّ يَنْ وَلَّ هَتَّ أَرَّ
 أَمَّ أَفَّ إِفَّ أَسَّ أَمَّ يَمَّ يَمَّ وَتَّ نَمَّ
 لَمَّ مَصَّ صَلَّى نَبَّ مَحَّ مَنَّ مَنَّ حَجَّ

حَقَّ رَبَّ جَزَّ جَزَّ تَرَّ تَرَّ حَطَّ حَطَّ صَدَّ
 صَدَّ كَدَّ كَدَّ كَلَّ يَمَّ يَمَّ أَفَّ إِفَّ بَسَّ
 ذَمَّ إِفَّ كَمَّ لَدَّ نَزَّ نَصَّ هَرَّ طَلَّ دَلَّ أَمَّ
 مَمَّ مَلَّ نَشَّ سَنَّ دَمَّ شَحَّ فَعَّ لَحَّ عَدَّ

عَلَّمَ . لَعَدَّ . فَصَلَّ . يُحِبُّ . سَبَّحَ . هَلُمَّ .
 نَبَأَ . رَبُّكَ . إِنَّمَا . كَانَ . لِكُلِّ . ظَنُّكُمْ .
 كَلَّمَن . رَبَّنَا . إِنَّا . فَصَلَّت . يُدَّخِرُونَ

*****

سُعِرَتْ . عَطَلَتْ . تَكُونَنَّ . وَلَاغْوِيَنَّهُمْ
 يَتَخَبَّطُ . لِيَمَجِّصَ . فَلَنُوَلِّيَنَّكَ . قَدَرًا
 كَذَّبَتْ . صَدَقَ . فَسَنِيَسِرُهُ . مُتَكَيِّمِينَ
 تَنْفَسَ . لَسَنِيَسِرَهُمْ . لِيُطَهِّرَ . يَمُدُّهُمْ
 فَلَنُخَيِّبَنَّهُ . نَزَّلَ . حُرِّمَ . حُجَّةً . رَبِّهِمْ

*****

Унли ҳарфлар устидаги шадда

Бу ҳолда ҳам юкорида эслатиб ўтилган қоидага риоя қилинади.

Мисол:-   أَوْ   «авва» деб ўқилади.

أَوْ بَوْ تَوْ ثَوْ جَوْ حَوْ خَوْ
 دَوْ ذَوْ دَوْ ذَوْ ذَوْ رَوْ رَوْ
 زَوْ سَوْ سَوْ شَوْ صَوْ ضَوْ عَوْ وَّو مَوْ

*****

أَيَّ أَيَّ أَيَّ بَيَّ بَيَّ بَيَّ نَيَّ نَيَّ جَيَّ جَيَّ

حَيِّ نَحْيٍ نَحْيٍ سَيِّ دَيْ سَيِّ دَيْ دَيْ
 قِي بِي بِي رِي طِي زِي زِي مِي صِي
 صَوِ اِي شَوِّ مَيِّ دَوِّ نِي تَوِّ نِي رَوِّ
 بِي لَوِّ حَيِّ بَوِّ رِي اِي قَوِّ فَوِّ غِي كَوِّ هِي زَوِّ
 مَبِينَتٍ . مِنْ قُوَّةٍ . ثَبَاتٍ . يَزْوَجُهُمْ . اَيُّهَا
 نُسُوِّي . سَوَّلَ . سَيَّاتِهِ . ثَوَّبَ . يَتَّخِذُونَ
 كُوْرَاتٍ . زُوْجَاتٍ . سِيْرَ . زِيْنَ . لَدَيْ . اَوَّلَ

*****

23- Дарс

19- дарсда бўлганидек, куйидаги мисолларда ҳам белгисиз харфлар ўқилмайди.

Мисол:- نَسُّ «насу» билан баробардир. وَالَّ «валла» وَالَّ билан баробардир. وَالِّزُّ «вузза» وَالِّزُّ билан баробардир.

وَالَّ . نَالَسُّ . هَالَّ . مُوَالِصَّ . كَالِزِّ
 هَالَتَّ . نَالِرِّ . وَالِّزُّ . وَنَّ . فِي السَّ .
 وَالَّذِيْنَ . يَأْيُهَاالَّذِيْنَ . اَمِّنَ السُّفَهَاءُ .
 اَقِيْمُواالصَّلُوَّةَ . كَالِهَانِ . يَأْيُهَاالنَّبِيُّ

مِنَ الرَّبِّوَا . اتَّوَالزَّكْوَةَ . فِي السَّمَوَاتِ
لَتَنْبُؤَنَّ . وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ . لِلذَّكْرِ

*****

24- Дарс

.....

Шадда танвийн билан

Шадда танвийн билан уч ҳолда келади: $\frac{ش}{ش}$, $\frac{س}{س}$, $\frac{ر}{ر}$.

Мисол:- $\frac{صِرًا}{صِرًا}$ «сирран» билан, $\frac{صِرٌّ}{صِرٌّ}$ «сиррун» билан
 $\frac{صِرِّرًا}{صِرِّرًا}$ «сиррин» билан баробардир; Шаддали харфлар шиддат билан ўқилади.

*****

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

Мисол:- $\frac{مَرْجُورًا}{مَرْجُورًا}$ «маржувван» деб ўқилади. Охирги алиф ўқилмайди.

$\frac{صِرٌّ}{صِرٌّ}$. $\frac{حَظٌّ}{حَظٌّ}$. $\frac{ظِلٌّ}{ظِلٌّ}$.
 $\frac{رَبٌّ}{رَبٌّ}$. $\frac{حَيٌّ}{حَيٌّ}$. $\frac{فَجٌّ}{فَجٌّ}$. $\frac{جَوْكٌ}{جَوْكٌ}$. $\frac{بَرٌّ}{بَرٌّ}$. $\frac{عَمٌّ}{عَمٌّ}$

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

$\frac{حُبًّا}{حُبًّا}$. $\frac{صَفًّا}{صَفًّا}$. $\frac{قَوِيٌّ}{قَوِيٌّ}$. $\frac{مَرْجُورًا}{مَرْجُورًا}$. $\frac{وَلِيٌّ}{وَلِيٌّ}$. $\frac{مُكَبًّا}{مُكَبًّا}$
 $\frac{سَوِيًّا}{سَوِيًّا}$. $\frac{عُتْلٌ}{عُتْلٌ}$. $\frac{عَدُوٌّ}{عَدُوٌّ}$. $\frac{مَدًّا}{مَدًّا}$. $\frac{صُمَّ}{صُمَّ}$. $\frac{شَقًّا}{شَقًّا}$

*****

25- Дарс

.....

Шадда тик фатҳа билан

Мисол:- $\frac{أَلٌّ}{أَلٌّ}$ «алло» деб ўқилади. $\frac{سَوٌّ}{سَوٌّ}$ «савво» деб ўқилади.

Охирги «о»ни талаффуз қилганда оҳанг баландга кўтарилади.

أَلَّ أَلَّ سَوَّ نَطَّ رِدَّ عَنَّ لَقَّى

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

اللَّهُ . فَسَوَّهِنَّ . مِنَ الظَّالِمِينَ . بَلِ ادْرَاكَ

لَعَنَهُمْ . فَتَلَقَّى . سَمْعُونَ . أَحْكَلُونَ . جَنَّتِ

وَالذُّرِّيَّتِ . قُلِ اللّٰهُمَّ . رَبِّهِ . فَبَلِّغْهُ . حَتَّى

*****

26- Дарс

Шадда тик касра билан

Мисол:- ^{يِي} «биййии» (биййи эмас) деб ўқилади. Охирги икки «ии» товуши паст оҳангда талаффуз этилади. Ушбу дарсда учта мисол берилди. Бошқа мисоллар 27- дарсда берилади.

يِي يِي يِي يِي يِي يِي

*****

27- Дарс

Учта ҳарфли бирикмани кўшиб ўқиш

Мисол:- ^{عَلَّم} «Ъаллам» деб ўқилади.

عَلَّم رَشَم مَسَّت كَتَل فِدُن

Эслатма:- ^{يَسْرُنَا الْقُرْآنَ} «йассарнал Куръон» деб ўқилади. Бу ерда узун сўзнинг ^{يَسْر} қисмигина учта ҳарф бирикмасидан иборатдир.

عَلَّمَتْنَا . سَخَّرَ الشَّمْسَ . مَسَّتْهُمْ . وَ لَكِنَّ

الْبِرِّ . فِي الدُّنْيَا . وَالنَّشَدَ . عَلِمْنَا . فَسَبِّحْ
 أَخْرَجْتَنِي . صَرَفْنَا . نَبِيَّهُمْ . لِلسَّلَامِ . وَمَنْ
 وَحْدَهُ اِشْمَارَاتٌ . وَلَقَدْ يَسِّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ
 فَعَا رَبًّا ضَنَا رَدًّا خَوًّا إِيَّا لَمَّا

Эслатма:- Агар уч харфли бирикманинг ичида белгисиз харфлар бўлса, улар ҳисобга олинмайди ва ўқилмайди. Бироқ шаддадан кейин келган белгисиз алиф ўқилади.

فَعَالَ . رَبَّانِيْنَ . اَفَاضَ النَّاسُ . ذِكْرِي الدَّارِ
 خَوَانٍ . اِيَّاكَ . اَلْاِخْلَاءُ . تَبَوُّؤُ الدَّارَ . قَهَّارُ
 كَلَّا . لَوَّاحَةٌ . مَمَّا . سَتَّارُ . رَزَّاقٌ . ضَرَّاءُ
 جِبُّوْ مُتَّوْ . وَلَوْ يَمِيُوْ نَبِيُوْ اَيُّوْ لَوُوْ
 يُجِبُّوْنَهُ . وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ . حَوَارِ يُّوْنَ
 يَتَوَلَّوْنَ . نَبِيُّوْنَ . لَوَّازِءُ وَسَمَمٌ . اَيُّوْبُ
 رَبَّانِيُّوْنَ . حُلُوْا . فَوَقَّكُمْ الطُّوْرَ . يَظُنُّوْنَ
 صَلِّيْ مَدِّيْ مَشِيْ دَلِّيْ حَيِّيْ رَبِّيْ

Эслатма:- Ушбу машқнинг охирига сатрадаги сўзларида кўшалок шаддали сўзлар берилган.

Мисол:- **يُدِّلُ** «лиййулла» деб ўқилади. **نَصَّدَ** «нассада»

مِنَ الْمُصَلِّينَ . يَوْمَ الدِّينِ . فَازَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ

مُنْفَكَيْنِ . وَإِذَا حُيِّتُمْ . قَفِينَا . يُزَجِّجِكُمْ

*****

نَصَدَّ وَدَلَّ بِلَدِّ نَسِيَّ يَدَكَ مُطَّرٍ

لنَصَدَّقَنَّ Шадданинг ёнма-ён келишига яна мисоллар.
«ланассаддаканна» деб ўқилади. Куйидаги мисоллар уч харфли
бирикмалардан иборат.

لنَصَدَّقَنَّ . يَوْمَ الدِّينِ . يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ

وَالْيُ الدِّينِ . يَذَكَّرُونَ . يَا أَيُّهَا الْمُرْسَلُ

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ . ذُرِّيَّةً . قَاطِرُوا . يَصُدُّكَ

*****

إِنَّ لَ أُمِّيَّ وَقَصُّ إِنْ لَ كَنْ ظُ

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ . فِي الْأُمِّيِّ سَبِيلُ

يَوْمَ الضُّرِّ . إِلَّا إِلِيَّ . لَنْهَلِكَنَّ الظَّالِمِينَ

*****

28- Дарс

Тўрт харфли бирикмаларни қўшиб ўқиш

Мисол:- لَطِيْرٌ «луттайяр» деб ўқилади.

لَطِيْرٌ . تَزَقُّوا . جِلِّصِي . وَرَرَّا . وَلَنْلَل

Эслатма:- Агар тўрт ҳарфли бирикманинг ичида белгисиз ҳарфлар бўлса, улар ҳисобга олинмайди ва ўқилмайди. Бироқ аввал тушунтирганимиздек, белгисиз алиф шаддадан кейин келса, ўқилади.

قَالُوا طَيَّرْنَا + شَجَرَتِ الرَّقُومِ + مُحِلِّي الصَّيْدِ
 هُوَ الرَّزَّاقُ + لِيُؤْتِنَا الْآذِبَارَ + إِنَّ السَّمْعَ
 بِالنَّفْسِ اللّوَامَةِ - وَالرَّبَّانِيُونَ + أُمِّيُونَ
 بَعْضُ السَّيَّارَةِ + عَلَيْنِ . أَنَا التَّوَابُ الرَّحِيمُ
 مَسْنَدٌ . زَيْنَسٌ . لَيْمَسَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
 مِنْهُمْ عَذَابٌ . وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا
 *****

29- Дарс

Шаддадан олдин келган танвийн

Агар танвийндан кейин кетма-кет шадда келса, у ҳолда танвийн бошқачароқ ўқилади. Бу ерда иккита ҳолат бор.

а) Танвийндан кейин келган шаддали ҳарф ундош бўлса, танвийн ўқилмайди, фақат фатха, касра ёки замма ўқилади.

Мисол:- طَيِّ «тали» طَلِّ деб ўқилади.

б) Танвийндан кейин келган ташдид унли ҳарфнинг устида бўлса, нун ғунна ن билан талаффуз қилинади.

Мисол:- قَوْرَ «ти(н)вва» деб ўқилади. «Тинвва», деб ҳам, «тивва» деб ҳам ўқилмайди. Қавс ичига олинган (н) ярим оҳангда бурун орқали (нун ғунна) талаффуз қилинади. Куръони шарифда нун ғуннага мисоллар тез-тез учраб туради.

ذَلَّ طَلَّ فَرَّ رَدَّ نَدَّ

تَدْرَأَ عَنْ نَبِيِّكُمْ وَمَا رَمَى
 وَرَوَى وَرَوَى وَرَوَى وَرَوَى
 وَرَوَى وَرَوَى وَرَوَى وَرَوَى

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

أَذَى لَهُمْ . وَسَطَّاتِكُونُوا . رَأَوْفٌ رَحِيمٌ
 غَفُورٌ رَحِيمٌ . طَلَعُ نَضِيدٌ . شَيْءٌ نَكْرٌ
 كَصَيْبٍ مِنَ السَّمَاءِ . مَاءٍ مَهِينٍ . أَمْرٌ مَرِيحٌ
 شَيْطَانٍ رَجِيمٍ . بَسِيفَتِ لَهَا . جَزَاءٌ لِمَنْ

*****

جَنَّتِ وَاعْيُونٍ . ذَكَرُوا نَثَى . خَيْرًا يَرَهُ
 حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ . سَاقِطًا يَقُولُوا . مُنَادٍ يَأْتِنَا دِي

*****

لَذِكْرِكَ . ظُلْمًا وَزُورًا . مُبْرَكٌ لَيْدٌ بَرُّوَا
 خَيْرٍ يُؤَفَّ . مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ . هُدًى وَ
 عَدْنٍ مُفْتَحَةً لَهُمُ الْأَبْوَابُ . بِنَاءٌ وَغَوَاصٍ
 أَيَّامٍ نَجَسَاتٍ لِنَذِيقَهُمْ . بَلَاءٌ مُبِينٌ . إِذْ أَلَّ

خَيْرًا مِنْهُمْ . نُورًا نَهْدِي . ذِكْرًا لِلْعَالَمِينَ
 فَوَيْدٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ . قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ
 أَخَذُوا رَابِيَةً . ثَمَرَةً رِزْقًا . عَيْنًا يَشْرَبُ
 لَوْلَوْ مَكْنُونٌ . مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ . حِطَّةٌ تَغْفِرُ

*****

شَرًّا يَرَهُ . وَرَبِّيَايِرْ ثِنِي . فِرَاشًا وَالسَّمَاءِ
 إِلَّا وَلَا ذِمَّةً . قَاصِدًا لَا تَبْعُوكَ . كُلُّ لَهُ
 وَجَعَلْنَهَا رُجُومًا لِلشَّيْطَانِ . فَوَيْدٌ لِلَّذِينَ
 مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلْجَبْرِئِيلِ . أَعَجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ

*****

عُرِّي لَوْ . لِحَقِّ مِثْلٍ . رَيْبٍ مِمَّا . خَيْرٌ مِمَّا
 رَحْمَةً مِّنَّا . وَلِكُلِّ وَجْهَةٌ . أَيَّامًا تَدْعُوا
 لَعَلَّ لِلسَّاعَةِ . نَصِيبٌ مِمَّا كُتِبُوا
 هَمَّا زِمَّشَاءٍ . غَلًّا لِلَّذِينَ . لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

*****

30- Дарс

.....

Беш ҳарфли бирикмаларни ўқиш

Куйида беш ҳарфли бирикмаларга мисоллар берилган.

Мисол:- دُرِّيُّوُ «дуррийу(н)ййу» деб ўқилади.

دُرِّيُّوُ دُرِّيُّوُ دُرِّيُّوُ دُرِّيُّوُ دُرِّيُّوُ

كُوْبٌ دُرِّيُّوُ يُوْقَدُ مِنْ - حَقُّ لَيْسَاءِ

*****

31- Дарс

.....

Олти ҳарфли бирикмаларни ўқиш

Куйида беш ҳарфли бирикмаларга мисоллар берилган.

Мисол:- رِلْجِيَّيْنِ «риллужжийи(н)ййағ» деб ўқилади.

رِلْجِيَّيْنِ رِلْجِيَّيْنِ رِلْجِيَّيْنِ رِلْجِيَّيْنِ رِلْجِيَّيْنِ

فِي بَحْرِ لُجِّيَّيْنِ يَغْشَهُ

Эслатма:- Олти ҳарфли бирикмаларга яна бир мисол 33- дарсда берилган. Куръони шарифда олти ҳарфли бирикмадан иборат иккитагина сўз бор. Бошқа олти ва ундан ортиқ ҳарфли бирикмалар Куръонда учрамайди.

*****

32- Дарс

.....

ИДФОМ

Агар ۛ шаддадан олдин ۛ жазмли ҳарф бўлса, ўша жазмли ҳарф ўқилмайди. Бу ифдом дейилади. У ҳолда жазмли ҳарфдан олдинги ҳарф шаддали ҳарф билан кўшиб ўқилади.

Мисол:- قَاتٌ «қатта» قَاتٌ деб ўқилади.

قَدَّتْ وَذَتْ إِذْظَ كُنَلَّ مِنْ لَّ أَنْ لَّ
 كَتْ ذَتْ ذَتْ نَمْ نَمْ نَمْ
 صَوَوَّ أَوَوَّ لَتْ دَ لُقُكْتُ هَدَلَّ وَوَوَّ
 مَمْ أَرْ لَهْ نَكْ عَلْ وَوَّ
 مِنْ وَ مِنْ يُّ لَنْ يُّ أَنْ يُّ مِنْ وَ

Бироқ агар жазм нун ن ҳарфининг устида бўлса, ва шадда белгиси унлининг устига қўйилган бўлса, у ҳолда нун ن ҳарфи ўқилади. У нун гунна бўлиб, яъни ярим оҳангда бурун оркали талаффуз қилинади.

Мисол:- مِنْ وَ «ми(н)ва» деб ўқилади. أَنْ يُّ «а(н)ййу» деб ўқилади, «аййу» эмас.

عَنْ مَنَّانَ إِنْ مَّ مِنْ مَّ كُمْ مَّ كَبَّ مَّ
 مَّ مَّ مَّ مَّ مَّ مَّ مَّ مَّ

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

قَدَّ تَبَّيْنَ الرُّشْدُ . رَاوَدْتُهُ . إِذْ ظَلَمُوا . أَحَطْتُ
 يَكُنْ لَهْتُمْ . مِنْ لَدُنْكَ . عَصَاوَا كَانُوا . هَذَا لَنَا
 عَفَوَا وَقَالُوا . تَسْتَطِعُ عَلَيْهِ . أَوْوَا وَ نَصَرُوا +
 مِنْ وَرَأَيْهِمْ . مَنْ يُنْشَأُ . لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ
 عَنْ مَوَا . مَنْ نَكَّ . لَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ . مِنْ وَرَائِي
 فِي مَعْرِزٍ يُبْنِيَّ إِزْكَبَ مَعَنَا . أَنْ يُمِدَّكُمْ

مِنْ يَوْمٍ . مِنْ مَاءٍ . مِنْ وَالٍ . مِنْ وَجْدِكُمْ
 أَنْ يُخِي فِي الْمَوْتَى . عَبَدْتُمْ . قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ
 لَنْ يَجْعَلَ . مِنْ رُوحِي . أَنْ لَيْسَ . أَنْ لَا . إِنْ يَا
 * * * * *
 عَبَدْتُمْ . قُلْ رَبِّ . مَهْدَتْ . إِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ
 مِنْ رَبِّهِمْ . عَجَّلْنَا . بِلِ اللَّهِ . مِنْ مُدِّ كِرٍ
 يُبَيِّنْ لَنَا . مَنْ يَتَّبِعْ . يُوجِّهْهُ . أَمَّنْ لَا
 يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَى . نُطْفَةٌ مِنْ مَنِيِّ يُمْنِي
 * * * * *
 قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا . عَنْ مَنْ يَشَاءُ . لَكُمْ مِنْ
 مَلَجًا يَوْمَئِذٍ . وَمَنْ يَنْقَلِبْ . يَأْتِيهِمْ
 مِنْ نَبِيٍّ . فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ .
 كَآيِنٍ مِنْ نَبِيٍّ . مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ . عَلَى هُدًى
 مِنْ رَبِّهِمْ . مِمَّمَمَّ . أُمِّ مَمَّنْ مَعَكَ .
 * * * * *
 لَكُمْ مِمَّا . نَخْلُقُكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ . ظِلٌّ مِنْ
 يَحْمُومٍ . لَمْرَبِّدْ . تَنْزِيدٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

33- Дарс

.....

Маддали ҳарфнинг кўшиб ўқилиши

Агар   маддадан кейин жазмли ёки шаддали ҳарф келса, аввал маддали ҳарф чўзиб ўқилади, сўнгра ўздан кейинги ҳарф билан боғланиб кетади.

Мисол:-   «оооал» деб ўқилади.   «ҳоооамма» деб ўқилади,   «рууунний» деб ўқилади.

Шу тартибда бўлган сўзлар Куръони шарифда кўп учрайди. Шунинг учун бу ўринда аралаш мисоллардан тузилган бир неча машқ берилади.

أَلْ . أَلْتَنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ -
 ءَآذٌ . غِنٍ . هَامٌّ . وَآبٍ . ضَارٌّ

.....

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

قُلْ ءَا لَذَكَرَيْنِ . تَتَّبِعَنِ . مُدْ هَامَّتِنِ . شَرِّ
 الدَّوَابِّ . غَيْرِ مُضَارِّ . ضَالًّا . كَافَّةً . حَاجَّةً
 أَلْ . ءَلْ . صَفِيٍّ . أَلَلُّهُ . ءَلَلُّهُ
 حَضُّوْ . أَرْمِيْ . حَادُّوْ . مَا سَا . رُوِّيْ
 تَخَضُّوْنَ . أَمِيْنَ . يُحَادُّوْنَ اللّٰهَ . يُوَادُّوْنَ
 اَنْ يَّتَمَّاسَا . تَأْمُرُوْنِيْ . ضَارِّيْنَ . حَافِيْنَ

*****

تَصَاحُحٌ . حَادِّلٌ . تَطَّانِي . حَاجُوْنِي

Аралаш мисоллардан тузилган машқ

جَاءَتِ الصَّاحَةُ . حَادَّ اللهُ . مَنْ يُشَاقُّ اللهُ

وَالْمُشْرِكِ الطَّانِينَ . وَلَا الضَّالِّينَ . أَيُّهَا

الضَّالُّونَ . قَالَ أَيُّحَا جُوْنِي فِي اللهِ وَقَدْ هَدَسَ

*****

34- Дарс

Муқаттиъот, Қуръондаги қисқартмалар

Қуръони шарифнинг баъзи бир суралари **بِسْمِ اللّٰهِ** дан кейин қисқартмаси билан бошланади. Қуръони шарифда бир ва ундан ортик, кўпи билан 5 ҳарфдан иборат сўзларнинг қисқартмалари учрайди. Улар куйидаги қоидаларга риоя қилинган ҳолда ўқилади:

- 1) Мадалли ҳарф **ـ** ўз номи билан анча чўзиб ўқилади.
- 2) Тик фатхали **ـِ** ҳарф ўз қоидасига кўра ўқилади.
- 3) Белгисиз алиф **ا** бу ўринда ўз номи билан ўқилади.
- 4) Шаддали ҳарф **ـَ** умумий қоидага кўра ўзидан олдин келган ҳарфга кўшиб ўқилади.

ن	ق	ص	خ	يس	طس
نُونٌ	قَاتٌ	صَاءٌ	خَائِيَةٌ	يَائِيَةٌ	طَائِيَةٌ
طه	عسق	كهيصص	الر		
طَائِيَةٌ	عَيْتٌ سَيْتٌ قَاتٌ	كَاتٌ مَا يَائِيَةٌ صَاءٌ	رَيْتٌ لَاءٌ رَا		

اَلَمْ لَآءِ مِثْمَ ۙ اَلَمْ لَآءِ مِثْمَ ۙ اَلَمْ لَآءِ مِثْمَ ۙ
 اَلَمْ لَآءِ مِثْمَ ۙ اَلَمْ لَآءِ مِثْمَ ۙ اَلَمْ لَآءِ مِثْمَ ۙ

*****

35- Дарс

Нун кутний

Нун кутний икки сўз орасида келган касрали кичик ن нун харфидир. Унинг устида алиф бўлади. Алиф ўқилмайди, лекин нун қоидага кўра касра билан ўқилади. Мана бу мисолларда уларнинг арабча ўқилиши ҳам берилган.

خَيْرًا اِلٰلْوَصِيَّةَ ۙ نُوْحٍ اِبْنَهٗ ۙ شَيْءًا اِتَّخَذَ
 خَيْرِنُو مِثْمَ ۙ نُوْحٍ مِثْمَ ۙ شَيْءٍ مِثْمَ ۙ

*****

36- Дарс

Кичик мийм

Курьони шарифда баъзан «бо» харфидан олдин келган жазмли «нун» харфининг устида кичик م «мийм» харфи бўлади. Бундай ҳолларда «нун»нинг ўрнига «мийм» ўқилади.

Мисол:- يَتَّبِعُوا «йамбуъан» деб ўқилади (йанбуъан эмас).

Кичик «мийм» «бо»дан олдин келган танвийн устида ҳам учраб туради. Бу ҳолларда ҳам танвийннинг «нун»и ўрнига «мийм» харфи ўқилади.

Мисол:- نَفْسٍ يَمًا «нафсимбимо» деб ўқилади (нафсинбимо эмас).

يَتَّبِعُوا ۙ نَفْسٍ يَمًا ۙ خَيْرًا اِبْصِيْرًا ۙ رَجْعًا بَعِيْدًا
 يَتَّبِعُوا ۙ نَفْسِ يَمًا ۙ خَيْرًا اِبْصِيْرًا ۙ رَجْعًا بَعِيْدًا

37- Дарс

Вукуф - Тўхташлар

Куръони шарифда бир неча тўхташ белгилари ишлатилган. Улар куйидагилардир:

- « О » ойат белгиси.
- « م » албатта, тўхташ кераклигини билдирувчи белги.
- « ن » тўхташ ҳам, тўхтамаслик ҳам жоизлигини билдирувчи белги.
- « ط » тўхташ учун умумий белги.

Булардан ташқари «و», «و», «و», каби тўхташ белгилари учрайди.

Куръони шарифни ўқиш чоғида юкорида келтирилган тўхташ белгиларидан биронтаси учраб қолгудай бўлса, тўхташ учун амал қилинши лозим бўлган маълум бир қондалар бор.

1) Агар сўз жазм билан тугаса, тўхташда охириги товушда ўзгариш бўлмайди.

Мисол:- **و** كَوْرَتٌ «қуввират» деб ўқилади.

2) Агар сўз **ء** га тугаса, **أ** деб ҳисобланади.

Мисол:- **و** نِسَاءٌ «нисо-а» деб ўқилади.

3) Агар сўз жазмдан бошка белги билан тугаса, ўша белги жазмга айланади ва жазм ўзидан олдин келган ҳарф билан боғланади.

Мисол:- **و** مُلْكٌ «мулк» деб ўқилади. **ط** شَهَادَةٌ «шуҳадо» деб ўқилади, охирида бироз тўхташ бўлади. **و** غَيْرُهُ «ғайриҳ» деб ўқилади.

4) Сўзнинг охирида келган **ة** жазмли «ҳо»йи ҳаввазга **ة** айланади.

Мисол:- **ط** قَوَّةٌ «қуввах» деб ўқилади.

5) Белгисиз «алиф» танвийн фатҳадан **ـ** кейин келганида танвийн фатҳа оддий фатҳага **ـ** ўзгаради ва алиф белгисиз ҳолда қолаверади.

Мисол:- **و** جُرْءًا «жуз-о» **و** رَقِيْبًا «рақийбо» деб ўқилади.

6) Агар сўз белгисиз «алиф» билан тугаса ва ундан олдин танвийн фатҳа бўлмаса, у ҳолда тўхташда товуш ўзгармайди.

Мисол:- **و** تَهْتَدُوا «тахтаду» деб ўқилади.

7) Агар сўз белгисиз «йо» **ي** ҳарфига тугаса ва ундан олдин танвийн фатҳа бўлса «йо» алифга ўзгаради, танвийн фатҳа эса оддий фатҳага айланади.

Мисол:- **و** ضُحًى «зуҳо» деб ўқилади.

8) Агар сўз белгисиз «йо» **ي** ҳарфига тугаса ва ундан олдин тик фатҳа бўлса, тўхташда ҳеч қандай ўзгариш бўлмайди.

Мисол:- **و** اَبِي «або» деб ўқилади.

Куйида машқ қилиш учун мисоллар келтирилиб, уларнинг арабча ўқилиши ҳам берилган.

رُسُدٌ ○ وَالْإِدَّتِكَ ○ غَيْرُهُ ○ لَهَبٍ ○ دَلْوَةٌ
 رُسُدٌ ○ دَائِمَتِكَ ○ غَيْرُهُ ○ لَهَبٌ ○ دَلْوَةٌ

حَافِظٌ ○ هُوَ ○ فَنَسِيٍّ ○ ضِدْقَيْنِ ○ عَظِيمٌ
 حَافِظٌ ○ هُوَ ○ فَتْسِيٍّ ○ ضِدْقَيْنِ ○ عَظِيمٌ

فِيهِ شَيْءٌ ○ يُنْفِقُونَ ○ تَعْلَمُونَ ○ شُكْرٌ
 فِيهِ شَيْءٌ ○ يُنْفِقُونَ ○ تَعْلَمُونَ ○ شُكْرٌ

أُمُورٌ ○ أَلْبَابٍ ○ ضَلِيلٍ ○ زَوْجِنِ ○ شُهَدَاءٌ
 أُمُورٌ ○ أَلْبَابٍ ○ ضَلِيلٍ ○ زَوْجِنِ ○ شُهَدَاءٌ

عِبَادَةُ الْعُلَمَاءِ ○ رَقِيبًا ○ ضَحَى ○ مُصَلِّ
 عِبَادَةُ الْعُلَمَاءِ ○ رَقِيبًا ○ ضَحَى ○ مُصَلِّ

أَبِي ○ قُوَّةٌ ○ ثَمَنِيَّةٌ ○ كَوْرَثٌ ○ تَنْهَدُ
 أَبٌ ○ قُوَّةٌ ○ ثَمَنِيَّةٌ ○ كَوْرَثٌ ○ تَنْهَدُ

فَحَدَّثَ ○ ذِكْرِي ○ ذَكَرِيًّا ○ قَوَارِيرًا
 فَحَدَّثَ ○ ذِكْرِي ○ ذَكَرِيًّا ○ قَوَارِيرًا

تَهْدُوا ○ بَرَقٌ ○ مُلْكٌ ○ لَهْوٌ ○ شَانٍ
 تَهْدُوا ○ بَرَقٌ ○ مُلْكٌ ○ لَهْوٌ ○ شَانٍ

قَسِطٌ ○ إِيَّايَ ○ مَشَوَايَ ○ فِيهِنَّ ○ جَانٌ
 قَسِطٌ ○ إِيَّايَ ○ مَشَوَايَ ○ فِيهِنَّ ○ جَانٌ

نِسَاءً ○ نِسَاءً ○ نِسَاءً ○ جُزْءًا ○ تَقَمَّةً ○ نِسَاءً

Тўхташ белгилари

Бу «**О**» белгиси Куръони шарифда тез-тез учраб туради. Бу белги бор ерда тўхташ ҳам тўхтамаслик ҳам мумкин.

«**О**» белгиси бўлганда тўхтамаслик: Бу ҳолда шу белги «**ل**» яъни тўхташ керак эмаслигини англатади. Бу ҳолда тўхтамасдан бошқа сўзни боғлаб ўқишни давом эттириш лозим.

Мисол: **رَحِيمًا ۞ وَالْمُحْصَنَاتُ** «рахийма(н)валмуҳсаноту» деб ўқилади.

«**О**» белгиси бўлганда тўхташ: У ҳолда бу белгини «**О**» Ойат белгиси деб қабул қилиш керак. Бу белги тўхташ кераклигини билдиради. Бироқ тўхташда аввал айтиб ўтилган тегишли қоидаларга риоя қилинади.

«**О**»дан кейинги сўзни ўқий бошлаш: Бу ерда уч ҳолат бор.

1) Агар «**О**»дан кейинги сўз шадда ва бирон бир ҳаракат **ـَ**, **ـِ**, **ـُ**, билан бошланса, у ҳолда шадда йўқ деб ҳисобланиб ўз ҳаракати

билан ўқилади. **رَحِيمًا ۞ وَالْمُحْصَنَاتُ** «рахиймо. Валмуҳсаноту»га **رَحِيمًا ۞ وَالْمُحْصَنَاتُ** ўзгаради. Қуйида қайси ҳолларда тўхташ ва қайси ҳолларда тўхтамаслик қоидаларига мисоллар беришни давом этамиз.

غَفُورًا رَحِيمًا ۞ وَالْمُحْصَنَاتُ + كُلَّ كَفَّارٍ عَزِيدٍ ۞

(1) **غَفُورًا رَحِيمًا ۞ وَالْمُحْصَنَاتُ** (2) **كُلَّ كَفَّارٍ عَزِيدٍ ۞** (3) **رَحِيمًا ۞ وَالْمُحْصَنَاتُ**

مَنَاءٍ لِلْخَيْرِ . وَجُودًا يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةً ۞ لِسَعِيهَا

(1) **مَنَاءٍ لِلْخَيْرِ .** (2) **وَجُودًا يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةً ۞** (3) **لِسَعِيهَا**

رَاضِيَةً ۞ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۞ لَا تَسْمَعُ . وَلَا يَسْأَلُ

(1) **رَاضِيَةً فِي** (2) **رَاضِيَةً ۞ فِي** (3) **لَا تَسْمَعُ . وَلَا يَسْأَلُ**

حَمِيمٌ حَمِيمًا ۞ يَبْصُرُونَهُمْ . إِلَّا قَلِيلًا ۞ يَضْفَعُ

(1) **حَمِيمٌ حَمِيمًا ۞** (2) **يَبْصُرُونَهُمْ .** (3) **يَبْصُرُونَهُمْ . إِلَّا قَلِيلًا ۞**

2) Агар «**О**» белгисидан кейинги сўз белгисиз алиф лом билан ёки нун кутний ва лом билан бошланса, у ҳолда алиф фатха билан ўқилади. Нун кутний эса тушириб қолдирилади. **وَالرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۞** «боламинийн.

Аррахмониррахийм»га **وَالرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۞** ўзгаради. Қуйида қайси ҳолларда тўхташ ва қайси ҳолларда тўхтамаслик қоидаларига мисоллар беришни давом эттирамиз.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
 (۱) عَالَمِيئَتْخ (۲) عَالَمِيئَتْخ

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُوسِ ۝ الْجَوَارِ الْكُنُوسِ ۝ إِرْمَ ذَاتِ
 (۱) خُنُوسِجَوَا (۲) خُنُوسَ ۝ الْبُجُورَا

الْعِمَادِ ۝ الَّتِي ۝ هُدَىٰ لِلْمُتَّقِينَ ۝ الَّذِينَ
 (۱) عِمَادِئَتِي (۲) عِمَادَ ۝ الَّتِي (۱) مُتَّقِيئْتَلْدِيئِن (۲) مُتَّقِيئِن ۝ الَّتِيئِن

عَرَضًا ۝ الَّذِينَ ۝ خَيْرًا ۝ الَّذِي ۝ يَوْمًا يَجْعَلُ
 (۱) عَرَضِيئْتَلْدِيئِن (۲) عَرَضَا ۝ الَّتِيئِن (۱) خَيْرِيئْتَلْدِيئِن (۲) خَيْرَا ۝ الَّتِيئِن

الْوِلْدَانَ شِيبًا ۝ السَّمَاءِ ۝ مُعْتَدٍ مَّزِيدٍ ۝ الَّذِي
 (۱) شِيئِيئْتَلْدِيئِن (۲) شِيئِيئِن ۝ السَّمَاءِ (۱) مُزِيئِيئْتَلْدِيئِن (۲) مُزِيئِن ۝ الَّتِيئِن

3) Agar «О» белгисидан кейинги сўз белгисиз «алиф» ёки нун кутний билан бошланса, бироқ «алиф»дан кейин «лом» келмаса, ва иккинчи харфи жазмли бўлса, у ҳолда алиф учинчи харфнинг белгиси билан ўкилади. Нун кутний эса тушириб қолдирилади. «хоруна» ھُرُونٌ أَحْيَىٰ ۝ أَشْدُّ بِهِ نَفُورًا ۝ اسْتِكْبَارًا ўзгаради. ھُرُونٌ أَحْيَىٰ ۝ أَشْدُّ بِهِ «нафура. Истикборан»га ўзгаради.
 Куйида қайси ҳолларда тўхташ ва қайси ҳолларда тўхтамаслик қоидаларига мисоллар беришни давом эттирамиз.

هُرُونٌ أَحْيَىٰ ۝ أَشْدُّ بِهِ أَزْرِي ۝ يَأْتِيهَا النَّفْسُ
 (۱) أَحْيَيْئْتَلْدِيئِن (۲) أَحْيَىٰ ۝ أَشْدُّ

الْمُطْمَئِنَّةُ ۝ اِرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ ۝ إِنَّ أَبَانَ لَفِي
 (۱) مُطْمَئِنَّئَتِيئِن (۲) مُطْمَئِنَّئَةَ ۝ اِرْجِيئِن

ضَلِّ مَبِينٍ ۝ اِقْتُلُوا يُوسُفَ ۝ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
 (۱) مُبِيئِن (۲) مُبِيئِن (۱) اِقْتُلُو (۲) اِقْتُلُو

نَدِيرٌ مَا زَادَ هُمَا لَا نُفُورًا إِسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ

«نَدِيرٌ مَا زَادَ هُمَا لَا نُفُورًا إِسْتِكْبَارًا»

*****

38- Дарс

Агар — тик касрадан кейин белгисиз ва нуқтасаз эгик ҳарф келса, у ҳолда тик касра ўзбек тилидаги «э» ҳарфи ва касра билан талаффуз қилинади.

Мисол:- **مَجْرِبَهَا** «мажрəҳо» **مَجْرِبَهَا** бўлиб ўқилади, «мажрихо» эмас. Тик касранинг «э» ва касрага айланишига Куръони шарифда мана шу биргина мисол бор, холос.

*****

39- Дарс

Кичик сийн ёки нун

А) Кичкина «сийн» **س** баъзан «сод» **ص** ҳарфининг устига қўйилади. Унисини ҳам, бунисини ҳам ўқиса бўлаверди.

Мисоллар:- **بِمُصَيِّرٍ الْمُصَيِّرُونَ** **بِصَّطَةٍ** **يَبْصُطُ**
بِمُصَيِّرٍ деб ҳам, **يَبْصُطُ** деб ҳам ўқилиши мумкин.
بِصَّطَةٍ деб ҳам, **بِصَّطَةٍ** деб ҳам ўқилиши мумкин.
الْمُصَيِّرُونَ деб ҳам, **الْمُصَيِّرُونَ** деб ҳам ўқилиши мумкин.
بِمُصَيِّرٍ деб ҳам, **بِمُصَيِّرٍ** деб ҳам ўқилиши мумкин.

Б) Кичик «нун» **ن** баъзан нуннинг устига қўйилади. Уларнинг иккиси ҳам айрим-айрим ўқилади.

Мисол:- **نُنَجِي الْمُؤْمِنِينَ** «нунжил-муъминийн» **نُنَجِي الْمُؤْمِنِينَ** деб ўқилади.

*****

*****

40- Дарс

.....

Алиф зоида

Куръони шарифнинг баъзи бир жойларида фатҳадан кейин белгисиз алиф учрайди. Алифдан кейин эса жазм ҳам, шадда ҳам бўлмайди. Бу хол 19- ва 23- дарсларга кўра алифнинг ўқилиши кераклигини талаб қилади. Бироқ қуйидаги ҳолларда у ўқилмайди. Шунинг учун бундай алиф «алиф зоида» дейилади.

Мисоллар:- أَفَائِنُ مَاتَ ، أَفَائِمَاتُ деб ўқилади.

Мана шундай алиф ортиқча бўлган жойларга белги қўйилади.

1) مَلَأَهُ сўзи Куръони шарифнинг ҳамма жойида مَلَأَهُ деб ўқилиши керак.

2) أَنَا Куръони шарифнинг ҳамма жойида أَنَا деб ўқилиши керак.

*****

Эслатма

*****

«.....Ушбу дарсликда китобхонлар томонидан ҳеч бир тузатиш ёки ўзгартириш киритилмасин, чунки унинг ҳар бир сатри ҳикмат ва тажрибага суянган ҳолда битилгандир. Ҳатто агар нотўғри деб тушунсангда, тўғрилашга уринма.....»

(Пийр Манзур Муҳаммад Кодёний)

*****

*****

*****

QA'EDAN
YASSARNAL QURAN

Uzbek Translation

Муаллиф:
Пийр Манзур Мухаммад